

Oral Demir

Sakarya University, oraldemir@gmail.com, Sakarya-Turkey

<http://dx.doi.org/10.12739/NWSA.2016.11.1.3C0137>

NÜFUS POLİTİKALARI VE ÇİN, FRANSA VE TÜRKİYE ÖRNEKLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

ÖZ

Bilindiği üzere toplumun refahı ve düzeni için var olan devletlerin birçok alanda politikaları vardır. Bu politikaların içinde diğer politikalardan etkilenen ve onları etkileyen politikalardan bir tanesi de nüfus politikalarıdır. Nüfus politikaları; devletlerin vatandaşlarının yaşam kalitesini devam ettirebilmek veya artırmak için nüfusun artış, azalış ve niteliği ile ilgili olarak yaptıkları çok yönlü çalışmalar olarak değerlendirilebilir. Bu çalışmada, Dünya'da uygulanan nüfus politikaları, doğru ve yanlış yönleriyle ele alınarak değerlendirilmektedir. Öncelikle uygulanan nüfus politikaları uygulamaları ve bu politika uygulamalarındaki doğru ve yanlış yönler tartışılacaktır. Devamında, farklı nüfus politikası uygulamalarının görüldüğü Çin, Fransa ve Türkiye ülkelerinin uygulamaları ışığında nüfus politikaları üzerine bir değerlendirme yapılmıştır. Nüfus politikaları uygulamalarında; Çin, Fransa ve Türkiye ülkeleri farklı nüfus politikaları uygulayan iyi örnekler olmaları nedeniyle seçilmiştir. Ülkelerin nüfus politika uygulamaları ve alınan sonuçların değerlendirildiği çalışmada, amaçlanan hedefe ulaşmadaki ülkelerin yöntem, zamanlama ve kararlılıkları üzerinde durulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Nüfus Politikası, Çin, Fransa, Türkiye, Dünya Nüfus Politikaları

POPULATION POLICIES AND EVALUATION OF CHINA, FRANCE VE TURKEY SAMPLES

ABSTRACT

As is known, for the social welfare and order, existing states have policies in many fields. Among these, one of the policies that affects the others and is affected by the others is population policy. Population policies; may be assessed as versatile studies, which is about increase or decrease quantity of the population, that states make for maintaining or increasing life quality of its citizens. In this study, population policies implemented in the world, and by considering the direction of right and wrong. Primarily, employed population policies implementations and good and bad sides in implementing these policies will be argued. Afterwards, in the light of implementations in China, France and Turkey countries, in which different population policies employed, an evaluation will be done. Population policy practices; China, France and Turkey countries were selected because they are good examples of applying different population policies. In this study, in which the implementation of the population policies of the countries and the results are evaluated, in reaching the intended target the method, timing and determination of the countries are dwelled on.

Keywords: Population Policy, China, France, Turkey, World Population Policy

1. GİRİŞ (INTRODUCTION)

Nüfus konusunda, nüfusun ne kadar olacağı, ülkelerin refah içinde yaşayabilecekleri ve ekonomik gelişimlerini sağlayabilecekleri ile ilgili ortak bir aklın kabul etmiş olduğu bir oran/sayı yoktur. Çünkü bazı çevreler nüfus artışını önlemeye yönelik çalışmaların yersiz/anlamsız olduğunu belirtirlerken; diğer bir kısmı aşırı artan nüfusun önemli bir sorun kaynağı olduğunu, şayet kontrol edilmezse aşırı artan nüfusun dünyanın taşıma kapasitesinin üstüne çıkacağını savunmaktadırlar (Cohen, 1996:78; McCluney, 2004:45). Bir taraftan nüfusun azalması ülkeler için önemli bir sorun olarak kabul edilirken, diğer taraftan aşırı artan nüfus çok çeşitli sorunların temel kaynağı olarak değerlendirilmektedir. Tüm bu olgular ışığında nasıl bir nüfus politikası izlenmelidir ki, aşırı nüfus artışı ve onun getireceği sorunlar önlenebilsin? sorusu gündemdeki yerini korumaktadır. Yine nasıl bir nüfus politikası izlenmelidir ki, azalmadan ve yaşlanma sorunu yaşanmadan, nüfus kendi kendini yenileyebilsin ve neslin devamı sağlanabilsin? (Şahin, 2010:20-21).

Dünya genelinde aşırı artan nüfus, daha çok kaynak tüketimi ve daha yoğun bir çevre sorunu anlamına gelmektedir. Çünkü artan nüfusun ihtiyaçlarının da artması daha çok doğal kaynak tüketimini beraberinde getirerek, çok fazla katı atık ortaya çıkmasına ve gittikçe artan çevre sorunlarına neden olmaktadır. Bu nedenlerle dünya nüfusunda geçmişte meydana gelen kısa süredeki ciddi artışlar, "nüfus patlaması" olarak adlandırılmakta ve insanların gelecekte daha rahat yaşayabilmesi adına nüfus konusunda etkili bir planlama ve politika geliştirmesi gerektiği düşünülmektedir (Şahin, 2010:62).

Eski çağlarda, devletlerin uyguladıkları nüfus politikaları, doğum, ölüm ve göç üzerine belirli bir toprak parçası üzerindeki nüfusun artması veya azalmasını kapsayan/amaçlayan politikalar olmuştur. Başka bir deyişle; eski çağlarda, savaş ve hastalıklardan kaynaklanan yüksek ölüm oranlarını karşılayıp neslin devamını sağlamak ve gücünü elinde tutabilmek için ailelerden çok çocuk yapmaları istenmiştir. Yakın zamandaki modern devlet tiplerinde ise; sağlık ve teknolojik gelişmeler sayesinde ölüm oranlarının düşmesinden ve yüksek doğurganlık oranının devam etmesi nedeniyle ortaya çıkan hızlı nüfus artışına yönelik çözüm üretmeye çalışan politikalar öne çıkmıştır. Günümüzde durum daha farklı bir boyut kazanmıştır. Daha çok niteliksel temelli olan ve doğurganlık, uluslararası göç, nüfusun büyüklüğü ve mekânsal dağılım gibi niceliksel unsurların diğer sosyal ve ekonomik alanlara etkisini ön plana çıkaran anlayışlar etkili olmuştur. Bu dönemde devletlerin yönetim anlayışlarında ve devlet-toplum ilişkilerinde büyük değişimler yaşanmıştır. Devletlerin, yönettikleri toplumları sağlık ve refah içinde yaşatma ve toplumun beklentilerini karşılamak gibi hedefleri belirginleşmiştir (Yüksel, 2007:6-7). Bu hedefler bir nüfus politikası uygulamasını gerekli kılmıştır. Bu nedenle devletler kendi toplumunun şartlarına ve hedeflerine göre bir nüfus politikası belirlemekte ve belirlenen nüfus politikaları ülkelerin belirlediği yöntem ve teknikler doğrultusunda uygulamaktadır.

2. ÇALIŞMANIN ÖNEMİ (RESEARCH SIGNIFICANCE)

İnsanlık tarihinin gelişim safhalarından bu yana nüfus her zaman önemini koruyan bir alan olmuştur. Önemini her zaman korumakla birlikte, önemli olma nedenleri (askeri, siyasi, ekonomik, sosyal) zaman içerisinde değişiklik göstermiş ve öncelik sırası değişmiştir. Coğrafya, sosyal politika, ekonomi, tarih, din ve sosyoloji gibi bilim dalları ile yakın etkileşim halinde olan nüfus, sıralanan bilim dalları için üzerinde dikkatle ve sürekli ilgilenilmesi gereken bir konudur. Bilgi

çağında yaşadığımız zaman içerisinde niceliksel bir nüfus anlayış yerine, artık niteliksel duruma göre şekillenen bir yönelimden söz edilmektedir. Gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin birçoğu nüfus politikalarının gerekliliğini savunarak, nüfus politikalarını uygulamaya geçirmişlerdir. Ülkelerin veya toplumun ekonomik gelişim ve sosyal refah için, nüfus politikaları yardımı ile beşeri sermayesi yüksek bir nüfusa ihtiyacı olacaktır.

3. NÜFUS POLİTİKALARI (POPULATION POLICIES)

Nüfus politikası kavramı, yazarlar tarafından farklı açılardan yaklaşılarak tanımlanmaktadır. Gini; bir ülkenin nüfus ile ilgili ulusal çıkarlarının muhafaza edilmesi için alınan önlemler ve yapılan eylemlerin tümünü nüfus politikası olarak tanımlamaktadır (Gini, 1950:1). Güriz; "nüfus sorunu ile ilgili olarak alınan veya uygulanan, hukuki, sosyal ve ekonomik nitelik taşıyan doğrudan doğruya veya dolaylı bütün tedbirler" olarak nüfus politikasını tanımlamaktadır (Güriz, 1975:9). Nüfus politikasını Başol (1995) kısaca şu şekilde tarif etmektedir; nüfusun miktar ve kalitesi ile ilgili önlemlerin tümü (Başol, 1995:50) nüfus politikaları dahilindedir. Başka bir ifadeyle nüfus politikası; Demografik değişimi doğrudan ya da dolaylı olarak etkilemek amacıyla hükümetlerin oluşturduğu özel ve/veya genel programlar ile yapılmış ya da değiştirilmiş uygulamalar olarak tanımlanabilir (Demeny, 2003:3).

Tuncer nüfus politikasını dar ve geniş anlamda tanımlamıştır. Tuncer'e göre en dar tanım içinde nüfus politikası; doğurganlığı azaltmak için devletin alacağı tedbirler olarak anlaşılmaktadır. Geniş anlamda nüfus politikası ise; demografik değişkenleri yalnız doğrudan değil, fakat dolaylı olarak da etkileyen bütün eylemlerdir (Tuncer, 1975:158).

Nüfus politikası ile ilgili olarak Birleşmiş Milletler 'in yapmış olduğu nüfus politikası tanımı; "... nüfusun büyüklüğü ve artış hızı, coğrafi dağılımı (ulusal ve uluslararası) ve demografik nitelikleri gibi önemli demografik değişkenleri etkilemek suretiyle, ekonomik, sosyal, demografik, siyasal ve diğer ortak toplumsal hedeflere ulaşılmasına yardımcı olmak amacıyla hazırlanan tedbir ve programlar..." (BM, 2004:18) şeklindedir.

Nüfus politikaları çok eski yıllara kadar uzanan bir geçmişe sahiptir. Çocuk doğumları, göçler ve yerleşik hayat üzerine şekillenmekteydi eski çağlarda nüfus politikaları. Geleneksel toplumlarda nüfus politikaları genel anlamda salgın hastalık ve savaşlar neticesinde azalan nüfusu dengelemek üzerine planlanmaktaydı. Modern toplumlarda ise gelişen sağlık ve teknolojik şartlar neticesinde salgın hastalıklardan ölenlerin sayısı azalmış, yaşam süresi de artmaya başlamıştır. Ayrıca yine sağlık koşullarındaki gelişmeler ile bebek ölüm oranları düşmüştür. Bu gelişmeler nüfusun artışına sebep olmakla birlikte ileriki yıllarda artan refah seviyesinin doğurganlık oranlarında azalışa sebep olması ile nüfus artışına yönelik politikalar uygulanmaya başlanmıştır. Nüfus politikalarının uygulanabilir ve başarılı olabilmesi için bazı temel şartlar vardır. Bu şartları kısaca açıklayacak olursak:

- **Sorunun Tespiti:** Nüfus politikasının oluşturulması aşamasında problem çok iyi tespit edilmelidir. Problemin yanlış veya eksik tespiti politikanın başarısızlığına ve mevcut problemin artarak devam etmesine sebep olacaktır.
- **Sorunun Ciddiye Alınması:** Nüfus ile ilgili sorunlar ekonomik, sosyal, siyasal, kültürel ve çevresel tüm faktörleri etkilemektedir. Özellikle devlet yönetimindekilerin ve diğer tüm

yönetici ve halkın nüfus ile ilgili mevcut sorun/durum veya gelecekte olabilecek muhtemel sorunların ciddiyeti ile ilgili bilgi sahibi olmaları gerekmektedir.

- **Geçmiş ve Gelecek Yıllara Yönelik Bakış:** Nüfus politikaları oluşturulurken sonuçlarının ancak uzun vadede görüleceği hesaplanmalıdır. Nüfus artışındaki herhangi bir değişiklik etkisini en az 15 yıl sonra gösterebilmektedir. Bunun yanında bugünkü mevcut nüfus yapısının da geçmiş yıllardaki ekonomik, sosyal, demografik ve siyasal etkilerden kaynaklandığı bilinerek politikalar oluşturulmalıdır.
- **Ekonomik Faktörler:** Nüfus politikası belli faktörlere bağlı olarak oluşturulur ve zaman içinde geliştirilir. Ekonomik faktörler bu anlamda en önde sayılabilecek faktörler arasında gelmektedir. Çünkü ekonomik gelişim seviyesinin dikkate alınmadığı bir nüfus politikası diğer tüm faktörler dikkate alınmış olsa dahi başarılı olma şansı düşüktür. Bilindiği üzere nüfus politikalarına hukuksal zeminden ziyade ekonomik ve sosyal durum yön vermektedir.
- **Kadın Faktörü:** Nüfus politikası ile ilgili temel faktörlerden biri kadın ve kadının eğitim düzeyi ile sosyal ve ekonomik hayata dahil olması ile ilgilidir. Toplum içerisinde kadının konumu veya kadına bakış açısı ya da kadının yetiştiği kültür nüfus politikalarını etkileyen faktörler arasındadır. Ayrıca kadının eğitim seviyesinin yükselmesi ile doğum oranının da azaldığı yapılan araştırmalar neticesinde görülmektedir. Bunun yanında çalışma hayatında kadın oranının çokluğu ile doğum oranları arasında da ters bir orantının olduğu söylenebilir.
- **Ahlaki Olması:** Nüfus politikalarının uygulanması sırasında geçmiş yıllarda bazı ülkelerde (Çin'de esnetilmiş olsa da halen uygulanmakta olan tek çocuk politikası, Hindistan'da kadınların kısırlaştırılması) yapılan insan haklarına aykırı uygulamaların tekrarlanmamasına dikkat edilmelidir. Yani kullanılan yöntemler toplumsal değerlere (geleneğe, norm, din) aykırı olmamalıdır.
- **Teşvikler:** Çocuk yardımı, vergi indirimleri, doğum izinleri (ücretsiz izinler) ve diğer aynı ve nakdi yardımlar nüfusu etkileyecek önemli etmenlerdir. Ayrıca sosyal devletin gerekleri ile nüfus politikası uygulama araçları karıştırılmamalıdır.

Etkili bir nüfus politikası izlemenin birçok faydası vardır. Sosyal ihtiyaçların karşılanabilmesi ve ekonomik yönden toplumun asgari yaşam standartlarına kavuşması etkili bir nüfus politikasının faydalarının başında gelmektedir. Bunun yanında muhtemel problemlere karşı alternatif çözüm önerileri sunmak ve gelecek nesillere yaşanabilir bir dünya bırakabilmek, geçmişten gelen doğal ve kültürel mirası koruyarak geleceğe aktarabilmek için de etkili bir nüfus politikası oluşturmanın gerekliliği hissedilmektedir (Şahin, 2010:17).

Nüfus politikalarında hedeflere ulaşabilmek için, politikaları oluşturmadan önce (nüfusun azaltılması veya artırılması gerektiği kanısına varmadan) alternatiflerin değerlendirilmesi gerekir. Burada dikkat edilmesi gereken temel noktalardan biri nüfus politikalarında ahlaki değerlerin göz ardı edilmemesidir (Güriz, 1975:3). Ancak uluslararası alanda kabul görece ahlaki değerler belirleyebilmek neredeyse imkansızdır. Bu noktada varılacak sonuç, nüfusu artıran veya azaltmayı amaçlayan, detayları ile birlikte evrensel bir nüfus politikası oluşturmak mümkün gözükmemektedir.

Nüfus politikaları, nüfusun ülkeye dengeli bir şekilde dağılmasını hedeflemelidir. Başka bir deyişle nüfus yoğunluğu bölgeler/şehirler arasında çok farklı olmamalıdır. Çünkü nüfusu belli bir

bölgeye yığılmış olan ülkelerde birçok alanda istenmeyen durumlar baş gösterecektir. Ücret, istihdam, eğitim, sağlık, sosyal ve kültürel alanlarda problemler ile karşı karşıya kalınacaktır. Yerel kaynaklardan yeterince istifade edilemeyecek, altyapı ve konut problemleri görülecektir.

Nüfus politikalarında dikkat edilmesi gereken faktörlerden biri de ekonomik gelişme ile nüfus arasındaki sıkı bağlantıdan kaynaklanmaktadır. Nüfus artış oranının çok yüksek olduğu ülkelerde görüldüğü üzere istihdam, sağlık, eğitim ve milli gelirin düşmesi gibi temel problemler ile karşılaşmaktadır. Tüm bu temel faktörlerin etkileyicisi olan nüfusa bu açıdan yaklaşmak, bu alanlarda belirlenen hedeflere ulaşmayı kolaylaştıracaktır. Aksi halde sırf politik ve ideolojik yaklaşımlar ile ekonomik gelişimin önu kesilmiş olacaktır.

Ülkelerin ihtiyaçlarına/amaçlarına göre günümüzde 3 çeşit nüfus politikası uygulanmaktadır. Nüfus politikalarının temel hedeflerine ulaşabilmesi için kullanılan araç ve yöntemler ülkeden ülkeye ya da bölgeden bölgeye farklılık göstermektedir. Bu 3 temel hedeften ilki; nüfusun çok fazla olduğu yerlerde ya da nüfusun hızla büyüdüğü yerlerde nüfus artış hızının düşürülmesini hedefleyen (antinatalist) politikalarıdır. Örneğin, Hindistan, Çin ve Endonezya bu yönde nüfus politikaları uygulayan ülkelerdir. İkincisi ise; nüfusun azaldığı, nüfusun yaşlandığı ve bu nedenle ilerleyen yıllarda bağımlı nüfusun artacağı ülkelerde, nüfus artış hızını artırma (pronatalist) çabalarıdır. Fransa, Almanya ve Japonya gibi ülkelerdeki nüfus politikaları bu duruma iyi örnektir. Son olarak ise nüfusun sayısı ve artış hızı normal veya uygun seviyede olan ülkelerde nüfusun nitelik olarak geliştirilmesidir. Gelişmekte olan ülkeler bu yönde hareket etmektedirler. Türkiye'nin özellikle son yıllardaki yönelimi; nüfusun niteliğini artırmanın yanı sıra nüfus artışını da mevcut seviyede devam ettirme şeklindedir.

4. TÜRKİYE'DE NÜFUS POLİTİKALARI (POPULATION POLICY IN TURKEY)

Türkiye nüfus politikaları tarihine bakıldığında, dünya genelinde uygulanan 3 temel nüfus politikasının; nüfus artış hızının artırmaya yönelik politikalar, nüfus artış hızını azaltmaya yönelik politikalar ve nüfusun nitelik ve niceliğini iyileştirmeye yönelik nüfus politikalarının tümü farklı dönemlerde uygulanmıştır. Bazı dönemlerde ise aslında herhangi bir çalışmanın yapılmadığı, bir müdahalenin olmadığı yani Türkiye'de nüfus politikalarının uygulanmadığı dönemlerin olduğu da söylenebilir. Türkiye'nin nüfus politikası uygulamaları Osmanlı İmparatorluğu dönemine kadar uzamaktadır. Cumhuriyet'in ilk yıllarına gelindiğinde konu ile ilgili yapılan hukuki düzenlemeler, konuya gösterilen önemi göstermektedir. Ancak belirlenen nüfus politikalarına sadık kalınmadığı ve çıkarılmış yasaların uygulanmasındaki zayıflıklar konu ile ilgili görülen eksikliklerin bazılarıdır. Türkiye'de uygulanan nüfus politikalarının dönemleri ve uygulanış maksatlarına bakıldığında birçok farklı görüntü ile karşılaşmaktadır. Avrupa ülkelerinin etkisinde olan nüfus politikalarının yanında, siyasi düşünceler perspektifinde oluşturulan nüfus politikalarını da görmek mümkündür¹. Bunun yanında büyük çoğunluğu Müslüman olan Türkiye Cumhuriyeti'nde konuya İslami yaklaşımlarda olmuştur. İktidardaki siyasi parti veya partilerin kendi ideolojilerine göre bir politika belirlemeleri gayet normaldir. Ancak nüfus politikaları gibi ülkenin siyasi, ekonomik, kültürel yapısını

¹Konu ile ilgili geniş bilgi için; Adnan Güriz'in Türkiye'de Nüfus Politikaları ve Hukuk Düzeni (1975, Sevinç Matbaası, Ankara) kitabınının 3. bölümüne bakılabilir.

ilgilendiren bir konuda yalnızca ideolojik eksenli bakılması kanaatimizce yanlış olacaktır. Geleceğe yönelik projeksiyonların dikkate alınmaması ve demografik dönüşüm sürecine göre bu dönemi daha önce yaşamış ülkeler incelenmeden kararlar alınması gelecek dönemlerde büyük problemlere sebebiyet verebilecektir. Türkiye günümüzde, nüfusun kendini yenileyebileceği, yaşlanma ve beraberinde gelecek yüksek bağlılık oranının yükselmesini durduracak ve işsizliğin önünü almak için niteliği artıracak ve aktif istihdam politikaları oluşturabilecek tedbirler/politikalar bulmak için gayret sarf etmektedir. Türkiye nüfusuna yönelik yapılan projeksiyonlar, bu problemlerin etkisinin artacağını göstermektedir. Cumhuriyetin ilk yıllarında düşük nüfus artış oranı, savaşlardaki çok sayıda insan kaybı ve kalkınmanın gerçekleşmesi için gerekli görülen insan gücü gibi sebeplerle nüfusun artırılması yani pronatalist politikalar hedeflenmiştir. Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk Cumhurbaşkanı Atatürk ve İsmet İnönü'nün nüfusun artırılması ve bu sayede kalkınmanın gerçekleşmesi yönünde söylemleri olmuştur. Bu nedenle bu dönemdeki nüfus politikasının, yalnızca hukuki ve önleyici sağlık araçları değil siyasi destek ile yürütüldüğü de söylenebilir. Nüfusun artması gerektiğine yönelik görüş, başta Cumhuriyet Halk Partisi olmak üzere 1946'da Demokrat Parti programında, 1950 yılında ise Menderes hükümetlerinin programlarında yer almıştır. Cumhuriyetin ilk yıllarında nüfusun artış hızını yükseltmeyi gerekli gören sebepler şunlardır:

- Savaşlardan dolayı nüfus azalmış olması
- Yaygın sağlık sisteminin olmaması ve hastalık ve salgınların ölüm oranlarını artırması
- Cumhuriyetin kuruluşunun ilk yıllarında fazla nüfus, askeri ve siyasi güç anlamına gelmektedir.
- Emek yoğun olan tarım sektöründe (henüz makineleşmeye geçilmemiş olduğu için) insan gücü açığı fazladır.

1930 yılında kabul edilen Umumi Hıfzıssıhha Kanunu ile Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı'na doğumları artırma, genel olarak ölüm ve özel olarak çocuk ölümlerini azaltma, altı ve daha fazla çocuğu olan kadınlara para mükafatı veya madalya verilmesi kararlaştırılmıştır (Güriz, 1975:234). 1426 sayılı Vilayet İdaresi Kanunu ile 1580 sayılı Belediye Kanunu, yerel yönetimler ile valiliklere nüfusu artırmaya yönelik önlemler almak, ücretsiz doğum evleri kurmak ve maddi durumu kötü olan vatandaşlara ücretsiz ilaç yardımı yapma görevini yüklemiştir (Yüksel, 2007:44).

Kasten çocuk düşürmenin suç sayıldığı TCK'da nüfus politikasını uygulamak amacıyla bazı değişiklikler yapılmıştır. 1936 yılında yapılan değişikliklerle kısırlaştırma, gebeliği önleyici fiiller ve bunlara yönelik bilgileri yayma/duyurma suç sayılmıştır. Cumhuriyetin ilk yıllarında nüfusun artmasına yönelik alınan yasal ve idari önlemlerin etkili olduğunu söylemek mümkün değildir. Nüfus artmıştır, fakat bunun sebebi uzun süren bir savaştan yeni çıkmış bir milletin rahat bir yaşama kavuşmuş olmasına ve sağlık koşullarındaki gelişmeye dayanmaktadır. 1950'li yıllarda; nüfusun beklenenden daha hızlı artması, şehirleşme oranının hızla artması ve gebeliği önleyici yöntem ve araçlara yönelik sıkı uygulanan yasaklar başta anne ölümleri olmak üzere, sağlık problemlerine neden olduğu için nüfus politikası tartışılmaya başlanmıştır.

1963 yılında başlayan planlı dönem ile birlikte Cumhuriyetin kuruluşundan beri devam eden nüfus politikasının, dönemin sosyal, ekonomik şartlarına uygun olmadığı, bu faktörler ışığında yeni bir nüfus politikası geliştirilmesi düşüncesi hakim olmuştur. 1960 yılında Devlet Planlama Teşkilatı (DPT)'nin kurulması ve akabinde Birinci Beş Yıllık Kalkınma Programı'nın hazırlanması (1963-1967) ile pronatalist nüfus

politikalarından vazgeçilerek antinatalist nüfus politikalarının gerekliliği savunulmuştur. Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda (Birinci BYKP) "Nüfus Meselesi" başlığı altında; "Gelişme planlarının nüfus politikalarına ağırlık vermesi gerektiği, çünkü iktisadi gelişme en basit deyimle adam başına düşen milli gelirin artmasıdır. Birinci BYKP'de yeni nüfus politikası (antinatalist politika) ile ilgili tedbirler şunlardır (Birinci BYKP, 1963:80):

- Gebelik önleyici bilgilerin yayılmasını ve gebelik önlemede kullanılan araç ve ilaçların ithal ve satışını yasaklayan kanun hükümleri kaldırılacaktır.
- Sağlık hizmetlerinde çalışan personele (Doktor, hemşire, ebe, hemşire yardımcısı, sağlık memuru) nüfus planlamasıyla ilgili olarak gereken bilgiler verilecektir. Bu hem ilgili okul ve kurslarda bu konuda yeni dersler konularak, hem de normal okul ve kurs safhasını geçirmiş personeli yeniden kurslara çağırarak yapılacaktır.
- Bu kimseler gerekli bilgiyi ve parasız dağıtım söz konusu olduğu hallerde malzemeyi isteyenlere vermekle ödevli olacaktır.
- Mevcut imkanlardan faydalanılarak nüfus planlaması eğitimi yapılacaktır.
- Gerekli araç ve ilaçların ucuza ithali, yurt içinde imali ve muhtaç olanlara parasız yardım yapılacaktır.

İkinci BYKP'de (1968-1972) ise, durumu tanımlayan kavram değiştirilmiş, "nüfus planlaması" deyiminin yerini "aile planlaması" deyimine almıştır. Arz yönlü hizmet sunumunu amaçlayan Birinci BYKP'deki anlayış bu dönemde de devam ettirilmiştir. Üçüncü BYKP'de (1973-1977) doğum oranındaki azalmanın hedeflenen seviyede olmadığı ve bağımlı nüfus oranının arttığı belirtilmiştir. Ayrıca nüfus artış hızının bu şekilde devam etmesi halinde, ekonomik alanlarda çalışma hayatına katılmak isteyenlere yeterli istihdam olanağı sağlanamayacağı belirtilmiştir (Yüksel, 2007:48).

1963'te ciddi anlamda uygulanmaya çalışılan antinatalist politikalar, 1970'li yıllarda doğurganlık hızında hissedilir bir azalmanın (HÜNEE 1978 Türkiye Doğurganlık Araştırması) görülmesine neden olmuştur. Dördüncü BYKP'de diğer programlardan farklı olarak köy ebelerinin anne çocuk sağlığı ile ilgili bilgilendirilmesi önerilmiştir. Ayrıca aile planlaması hizmetlerindeki aksaklıklara vurgu yapılmıştır (Yüksel, 2007:48).

Beşinci BYKP (1985-1989) dönemi içinde kalkınmanın ilk unsuru olarak beşeri kaynak üzerinde durulmuş, nüfusun niteliklerinin ve özelliklerinin geliştirilmesi gerektiği belirtilmiştir. (Başol, 1995:56). Altıncı BYKP'de (1990-1994) Türkiye'nin sosyal ve ekonomik gelişmişlik seviyesiyle bağdaşmayan yüksek bebek ölüm oranının Altıncı Plan döneminde alınacak tedbirler neticesinde azalacağı ve Plan döneminde yılda ortalama doğacak 1,7 milyon bebekten 87 bininin bir yaşını tamamlamadan öleceği tahmin edilmektedir. Bebek ölüm oranında meydana gelecek azalmalara bağlı olarak, doğuşta hayatta kalma ümidinin yükseleceği öngörülmektedir. Yedinci BYKP'nin (1995-2000) nüfus ile ilgili amaçlar, ilkeler ve politikalar bölümünde şu hedefler belirlenmiştir (Yedinci BYKP, 1995:36-38):

- Kalkınma için gerekli olan insan kaynağının geliştirilmesi, nüfus artış hızının yavaşlatılması ve sürdürülebilir kalkınma hedef ve politikalarıyla tutarlı bir nüfus yapısının oluşturulması temel ilkedir.
- İktisadi ve sosyal politikaların uygulanması ve sonuçlarının etkin bir şekilde değerlendirilmesi amacıyla, hayati olayları kayda

geçiren mevcut sistem, güvenilir ve çok amaçlı bilgi üretebilecek şekilde yeniden yapılandırılarak tüm yerleşim birimlerini kapsayacak şekilde yaygınlaştırılacaktır.

- Ana-çocuk sağlığı ve aile planlaması hizmetlerinin götürülmesinde, hizmetten yeterince yararlanamayan kesimlere öncelik verilecek, hizmetin niteliği yükseltilecek, ulaşılabilirliği ve sürekliliği sağlanacaktır.

Sekizinci BYKP'de (2001-2005), nüfus yapısındaki değişimlerin izlenimi ve değerlendirmesi yeterli düzeyde yapılamadığı belirtilmiştir. Merkezi bir nüfus kayıt sisteminin ülke genelinde uygulamaya konulması suretiyle veri toplama, izleme ve değerlendirme çalışmalarının etkin bir şekilde yapılması, işbirliği ve koordinasyonun güçlendirilmesi ihtiyacını karşılamak maksadıyla Merkezi Nüfus İdaresi Sisteminin (MERNİS), uygulamaya konulması için gerekli hukuki ve kurumsal düzenlemeler süratle tamamlanması hedefi konulmuştur. Nüfus politikası ile ilgili olarak kalkınma planlarının istenen seviyede başarı sağlayamaması, demografik değişkenlerin yalnızca ekonomik çıktıdan hareketle ele almasına başlanmıştır. Bir başka faktör ise, nüfus politikalarına ait uygulamaların girdi-çıkıtı analizleri programların sosyal uygulanabilirliği, yan etkileri gibi hususların göz ardı edilmesine dayandırılmıştır (Levine ve Üner, 1978:247)

Kalkınma dönemi nüfus politikaları için son olarak; Türkiye'deki nüfus politikalarında öne çıkan bir unsurunda, Türkiye'deki nüfus politikalarının öncelik ve kavramsal farklılaşma itibarıyla, dünyadaki nüfus politikaları ve kavramlarıyla takip içerisinde olduğu söylenebilir (Yüksel, 2007:50).

Türkiye'de uygulanan antinatalist politikaların özellikle Dokuzuncu Kalkınma Planı ile tartışılmaya başlamasının temel nedenleri; değişen aile yapısı² ve bununda sebeplerinden bir olan doğurganlık oranındaki ciddi düşüş, fırsat penceresinin kapanıyor olması ve son olarak artan yaşlı nüfus oranıdır. Kısacası nüfus politikasının değişmesindeki temel sebep ülkenin demografik yapısının değişmesidir. Bu temel nedenlerin altında nüfus politikasının tartışılmasını/değişimini gerektiren birçok alt neden yatmaktadır.

² Türkiye'de son 40 yılda gerçekleştirilen demografik araştırmaların sonuçları ortalama hane halkı büyüklüğünün 7 kişiden 4 kişiye düştüğünü göstermektedir. Doğurganlığın azalmasının sonucu olarak ortaya çıkan bu gelişme, Türkiye'deki aile yapısının geniş aileden çekirdek aileye doğru bir dönüşüm içinde olduğunu göstermektedir. Ortalama hane halkı büyüklüğünün azalması çekirdek aile tipinin artışını ve bunlar da beraberinde hane halkı sayısının artışını getirmektedir. Demografik dönüşüm sürecinin doğal bir sonucu olan aile yapısının değişmesi süreci, Türkiye'de tek kişilik aile ve tek ebeveynli aile gibi yeni aile biçimlerinin ortaya çıkmasına ve daha da yaygınlaşmasına da yol açmaktadır (Koç ve Diğerleri, 2008:58).

Tablo 1. 1990-2013 genel demografik göstergeler
(Table 1. 1990-2013 general demographic indicators)

	1990	2000	2010	2011	2012	2013
Toplam nüfus (bin)	56.473	67.803	73.722	74.724	75.627	76.667
Kırsal nüfus oranı (%)	48,7	40,8	29,0	28,2	27,7	13,3
Kentsel nüfus oranı	51,3	59,2	71,0	71,8	72,3	86,7
0-14 Yaş nüfus oranı (%)	35,0	29,8	25,6	25,3	24,9	24,6
65 Yaş ve üzeri nüfus oranı (%)	4,3	5,7	7,2	7,3	7,5	7,7
Genç bağımlılık oranı (0-14) (%)	57,6	46,3	38,1	37,5	36,9	36,3
Yaşlı bağımlılık oranı (65 +) (%)	7,0	8,8	10,8	10,9	11,1	11,3
Toplam yaş bağımlılık oranı (%)	64,7	55,1	48,9	48,4	48,0	47,6
Yıllık nüfus artışı (%)	21,7	18,3	15,9	13,5	12,0	13,7
Kaba doğum hızı (%)	24,1	21,6	17,2	16,8	17,1	16,9
Kaba ölüm hızı (%)	7,1	7,3	5,0	5,1	5,0	4,9
Toplam doğurganlık hızı (kadın başına)	2,9	2,5	2,1	2,0	2,1	2,1

Kaynak: TÜİK, 2013

Türkiye'nin demografik yapısının, doğurganlık düzeyindeki ve yaş yapısındaki gelişmelerle gelişmiş ülkeler yapısına benzemeye başlaması (Başar, 2013:33) ve Onuncu Kalkınma Planında da belirtildiği üzere bağımlı nüfusun artması, projeksiyon hesaplarına göre tedbir alınmaması durumunda 2038 yılından itibaren çalışma çağı nüfusunun, 2050 yılından sonra ise toplam nüfusun azalmaya başlayacak olması pronatalist politikaların uygulanması gerektiği sonucunu doğurmuştur.

Tablo 2. Türkiye'nin nüfus projeksiyonları 2013-2075
(Table 2. Turkey's population projections 2013-2075)

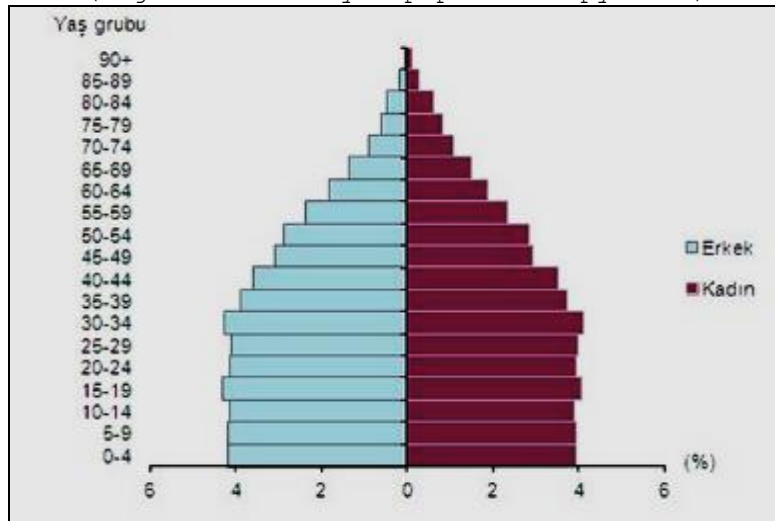
Yıllar	Nüfus	Yıllar	Nüfus	Yıllar	Nüfus
2013	76.481.847	2034	90.282.341	2055	93.277.765
2014	77.323.892	2035	90.680.302	2056	93.192.514
2015	78.151.750	2036	91.050.330	2057	93.094.517
2016	78.965.645	2037	91.392.634	2058	92.983.622
2017	79.766.012	2038	91.708.113	2059	92.858.359
2018	80.551.266	2039	91.996.525	2060	92.716.895
2019	81.321.569	2040	92.257.821	2061	92.560.559
2020	82.076.788	2041	92.492.085	2062	92.391.593
2021	82.816.250	2042	92.700.354	2063	92.208.292
2022	83.540.076	2043	92.883.492	2064	92.011.145
2023	84.247.088	2044	93.042.267	2065	91.800.361
2024	84.936.010	2045	93.175.281	2066	91.576.634
2025	85.569.125	2046	93.283.052	2067	91.344.401
2026	86.182.900	2047	93.366.932	2068	91.103.415
2027	86.776.550	2048	93.426.741	2069	90.851.271
2028	87.349.415	2049	93.463.312	2070	90.589.432
2029	87.900.467	2050	93.475.575	2071	90.319.404
2030	88.427.604	2051	93.464.322	2072	90.041.548
2031	88.929.672	2052	93.439.748	2073	89.757.396
2032	89.406.656	2053	93.400.901	2074	89.466.941
2033	89.857.527	2054	93.347.176	2075	89.172.088

Kaynak: TÜİK, 2015

2000'li yıllarda (2002 yılında iktidara gelen Adalet ve Kalkınma Partisi), Türkiye'de politika değişikliği gücünü elinde bulunduran siyasi iktidar, yeniden 1960'lı yıllara kadar uygulanmakta olan doğurganlığı artırıcı politikalara dönüş işareti veren bir söyleme sahip olmuştur (Eryurt, 2013:138). 2008 yılında Başbakan Recep Tayyip Erdoğan'ın kadınlara "iş isten geçmeden" "en az 3 çocuk yapın" çağrısı Türkiye'de pronatalist politikaların başlangıcının habercisi olarak kabul edilebilir (www.akparti.org.tr, 2015). Türkiye'de pronatalist politikaların ciddi anlamda uygulandığı dönem 2008 sonrası dönemdir. Doğum izinleri, çocuk yardımları, eğitim ve sağlık harcamalarının kısmen veya tamamen karşılanması, kadınlara yönelik doğumu olumsuz etkileyecek durumlara yönelik tedbirler gibi birçok uygulama bu politikalar çerçevesinde görülmektedir. Nüfus politikasındaki yön değişimin temel sebepleri, doğurganlık oranlarındaki düşüş ya da durağanlık ile yaşlı ve bağımlı nüfus sayısının artışına yönelik tahminlerin endişelendirmesidir.

Türkiye'de yaşlı nüfus, diğer yaş gruplarına göre daha yüksek bir hız ile artış göstermektedir. Küresel yaşlanma süreci olarak adlandırılan "demografik dönüşüm" sürecinde olan Türkiye, oransal olarak yaşlı nüfus yapısına sahip ülkelere göre genç bir nüfus yapısına sahip görünse de, mutlak yaşlı sayısı oldukça fazladır. Bu dönüşümde nüfusun yaş grupları yapılanması şekil değiştirmekte, ölümlülük ve doğurganlıkta azalma ile birlikte doğumdan sonra beklenen yaşam süresinde artış olmakta ve çocuk ve gençlerin nüfus içindeki oranı azalırken yaşlıların toplam nüfus içindeki oranı artış göstermektedir (Oktay, 2014:43).

Grafik 1. Türkiye'nin nüfus piramidi
(Figure 1. Turkey's population pyramid)

Kaynak: TÜİK, 2015

Diğer temel problem, Türkiye'de doğurganlık seviyesinin durağan bir hal almasıdır. Bu nedenle yaşanması muhtemel gözüken demografik krize karşı nüfusu etkileyen tüm etmenlerin ele alındığı bütünlük bir nüfus politikası hayata geçirilmelidir. Etkin bir nüfus politikası çalışmaları; yapılacak çocuk yardımları, sağlık harcamalarına katkı, çalışma şartlarında esneklik gibi uygulamalar nedeniyle maliyetli olabilecektir. Ancak bu maliyetler ileride yaşanması muhtemel yaşlı ve bağımlı nüfusun artacağı, ekonomik gelişimin duracağı ya da gerileyeceği bir durumun ortaya çıkaracağı maliyetten daha düşük olacaktır. Doğurganlık oranı düşmekte olsa da Türkiye'nin nüfusu genç bir nüfustur.

Bu nedenle sürekli artan iş gücü arzının istihdam politikaları ile desteklenmesi durumunda demografik yapının ekonomik kalkınma için fırsat sunduğunu vurgulayan fırsat penceresi yaklaşımına göre, Türkiye'nin bu fırsatı kullanması için yaklaşık 25-30 yıllık bir zamanı bulunmaktadır (Oktay, 2014:51). Bu nedenle Türkiye en kısa sürede ekonomik kalkınmayı hızla gerçekleştirebilmek için katma değeri yüksek istihdam alanları oluşturmalıdır. Türkiye gibi gelişmekte olan bir ülkenin düzenli bir ekonomik gelişim içinde olabilmesi ve niteliksel bir gelişimin sağlanabilmesi için yaşam şartlarına uygun, kamuoyunca kabul görmüş bir nüfus politikasına ihtiyaç duyulduğu düşünülmektedir.

5. ÇİN'DE NÜFUS POLİTİKALARI (POPULATION POLICY IN CHINA)

Dünya'da nüfusu en yüksek ülke olan Çin, aynı zamanda son çeyrek yüzyıldaki ekonomik gelişimi ile de kendinden söz ettirmektedir. Yakın geleceğe kadar da durumun bu şekilde devam edeceği araştırmacılar tarafından tahmin edilmektedir. Nüfusu (1.401.586.000, Mayıs 2015, <http://esa.un.org/unpd/wpp/>, 10.10.2015) bu kadar yüksek olan bir ülkedeki gelişmelerin diğer ülkeleri de etkileyeceğini söylemek yanlış olmayacaktır. Örneğin uygulanan nüfus politikası ve toplumun kültürel yapısından dolayı gelişen erkek ve kadın nüfus arasındaki farkın bu şekilde devam etmesi yalnızca Çin için değil diğer ülkeler için de sosyal ve kültürel problemlere neden olacaktır. Her yıl ortalama 16 milyon bebeğin dünyaya geldiği Çin'de, kadın başına doğum oranı 1,55'tir (www.bbc.co.uk, 2013). Yapılan hesaplamalara göre 2030 yılında Çin nüfusunun azalacağı tahmin edilmektedir. Bununla birlikte 2050 yılına kadar da Çin'in en fazla nüfusa sahip ülke vasfını koruyacağı ancak, ilerleyen yıllarda (2050 sonrası) Hindistan'ın en çok nüfuslu ülke unvanını elde edeceği tahmin edilmektedir. Çin'deki yavaşlayan nüfus artış hızı ve ileride düşmesi öngörülen nüfus ile Hindistan'da bir türlü kontrol altına alınamayan nüfus artış hızı bu tahminlerin dayanak noktasıdır.

Çin'in nüfus artışı ile ilgili problemi, yeni bir sorun değildir. M.Ö. 1. yy 'da yaklaşık 50 milyon olan Çin nüfusu, M.S. 1000'li yıllarda 100 milyona kadar ulaşmıştır. 1600'lü yıllarda 150 milyona varmış ve 1800'lerde 400 milyonu geçmiştir. Nüfustaki bu hızlı ilerlemeye Çin Halk Cumhuriyeti, 1958'lere kadar her hangi bir müdahalede bulunmamıştır. 1958'de hukuki düzenlemeler ile kürtaj ve doğum kontrolünü yasaklayan kanun maddeleri kaldırılmıştır. Bununla birlikte doğum kontrol araçları ücretsiz dağıtılmaya başlanmıştır. Ancak dağıtılan doğum kontrol araçlarının sayısının azlığı, kalitesiz olması veya işlevini yerine getirmemesi ve kültürel meselelerden dolayı bu uygulamalar çok etkili olamamıştır. 1964 yılında kurulan Aile Planlama Teşkilatı ile doğum oranlarında düşüş gözlemlenmiştir. Ancak kırsal kesimlere kontrolün ve ulaşımın zor olmasından dolayı nüfustaki bu düşüş buralarda görülmemiştir. 1949 yılında nüfusu 541 milyon olan ülkenin, yalnızca 20 yıl sonrasında (1969) nüfusunun 806 milyona ulaşması, ülkeyi bir aile planlaması ve nüfus politikası ile ilgili ciddi bir uygulamaya zorunlu kılmıştır.

1970'lerde nüfustaki kontrolsüz hızlı artışın önüne geçmek için "tek çocuk politikası" yürürlüğe konmuştur. Halka doğum kontrolü ile ilgili bilgilendirmeler yapılmasının yanında doğum kontrol ürünleri için fabrikalar kurularak bu ürünlerin halka ücretsiz bir şekilde ulaştırılması amaçlanmıştır. "Tek çocuk politikası" olarak bilinen Çin'deki sıkı nüfus politikası, aslında toplumda bilindiği gibi her ebeveynin tek bir çocuğu olacağı şeklinde tek düzeyli değildir. Bölgelere, sağlık durumlarına, azınlıklara ve kent ve kıra göre değişen

bir nüfus politikası olduğu söylenebilir. Temel bir devlet politikası olan Çin'deki nüfus politikası, kırsal kesimlerde yaşayanlar ve etnik azınlıklar için gevşek/esnek bir şekilde uygulanmaktadır. Şayet ebeveynler kırsalda yaşıyorlarsa ve ilk çocuklarının kız çocuğu olması veya sakat, hastalıklı olması halinde ikinci çocuğu 3-4 yıl sonra yapma hakları vardır. Ancak diğer bir şart, kırsalda kalma şartıdır. Bunun yanında bu uygulamayı teşvik amaçlı olarak bir çocuğa veya iki kıza sahip köylü ailelere, 60 yaşından sonra özel ikramiye verilmektedir (Erol, 2005:25).

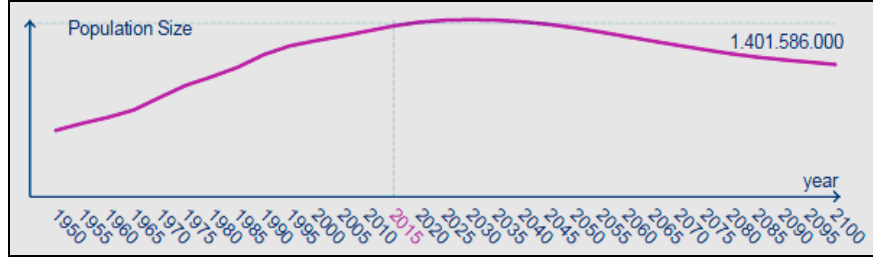
Ayrıca temel şartlar içinde geç evlenme ve geç çocuk sahibi olma ilkesi de söz konusudur. Evlilikte erkekler için 20 yaş, kadınların için ise 22 yaş sınırı getirilmiştir. Yurtdışında yaşayan aileler, çocuklarının Çin vatandaşlığına girmeyeceği şartıyla bu uygulamanın dışında kalabilmektedirler. Bunun yanında yurtdışından dönen Çin vatandaşlarının ikinci bir çocuk hakkı bulunmaktadır (www.cingundeminden.blogspot.com.tr, 2015). Çin nüfus politikasını temel başlıklar halinde özetleyecek olursak (Michael, 1975:46);

- Serbest ancak emniyetli kürtaaj
- Halka yönelik ikna ve teşvik faaliyetleri
- Doğurganlığı azaltmaya yönelik katı kararlar
- Kentlere göçün şiddetle kısıtlanması.

Tek çocuk yapma zorunluluğunun olduğu bölgelerde ikinci çocuk yapılması durumunda ailenin ceza ödemesinin yanında ayrıca diğer çocuklar için ücretsiz olan eğitim ve sağlık gibi harcamaların da bu çocuklar için ücretli olması kararlaştırılmıştır. Çin devleti cezanın miktarını ailenin gelirine göre belirlemektedir. İkinci bir çocuk sahibi olmak isteyen Çin halkı farklı yöntemlere başvurmaktadır. Baştan söyleyelim ki, bu durum toplumda sosyal ve ahlaki bozulmalara sebep olacak durumlara da sebep olabilmektedir. Örneğin, özürsüz olmayan çocuklarını özürsüz olarak belgeleyen ve ikinci çocuk için izin alarak gayri meşru yollara başvuran ailelerin olduğu bilinmektedir. Bunun yanında ikinci çocuğa sahip olmak isteyen bazı erkeklerin gayri resmi ikinci bir eşten çocuk edinme gibi toplum ve aile hayatını tahrip edecek formüller geliştirdikleri de diğer kötü bir örnektir. Zengin olup ikinci çocuğa sahip olmak isteyenler ise, 1000-2000 dolar arasında cezayı ödemeyi göze almaktadırlar (Erol, 2005:25).

1970'lerde Çin nüfus politikası doğum oranlarını azaltmada çok başarılı iken 1980'lerin ortalarında doğurganlık oranları artmıştır. Başka bir deyişle 70'li yıllarda düzenli bir düşüş görülmekte iken 80'lerde doğum hızında dalgalanmalar görülmektedir (Lı, 1989:279). Ancak sonraki yıllarda doğum hızındaki azalış devam etmiştir. Doğum oranı 1969'da binde 34,11 iken 1995'te binde 17,12'ye kadar düşmüştür (www.cinkultur.com, 2015). 2014 yılında ise bu oran binde 16 seviyelerindedir (www.worldometers, 2015). 1950-1960'lı yıllarda kadın başına 6 çocuk düşmekte iken bugün (2015) bu oran 1.6 düzeyindedir (Zeng, 2014:256). Grafik 2'de de görüldüğü üzere Çin nüfusunda 1950'lerden 1970'lere kadar hızla artan nüfus, daha sonraları günümüze kadar azalan bir seyirde artışına devam etmektedir. Yapılan projeksiyonlara göre nüfus politikasının bu şekilde uygulanması halinde 2030'lara kadar yükselen nüfus 2030 yılından sonra azalmaya başlayacaktır.

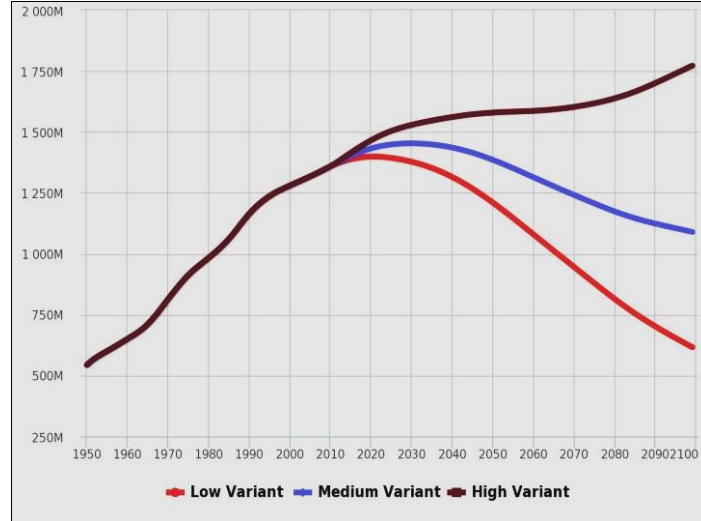
Grafik 2. Çin'in nüfus büyüme seyri (1950-2100)
(Figure 2. China's population growth tendency) (1950-2100)

Kaynak:www.cinkultur.com, 2010.

Nüfus artış hızının mevcut haliyle devam etmesi veya daha çok ve daha az nüfus artış hızının gerçekleşmesi ihtimallerine karşı yapılan projeksiyonlar grafik 3'te görülmektedir. Yukarıda da belirtildiği üzere nüfusun azalma evresine geçmesi iki varsayıma göre kuvvetle muhtemel gözükürken, nüfus politikasında gevşeme ve esnekliğin olması veya nüfusu hızla artıracak gelişmelerin olması halinde nüfusta yükselişin devam etme ihtimalini gösteren projeksiyonlar da vardır.

Grafik 3. Çin'in nüfus projeksiyonları (1950-2100)
(Figure 3. China's population projections) (1950-2100)

Kaynak:www.worldpopulationreview.com, 2015.

Uygulanan nüfus politikasının nüfus artış hızında azalmaya ve hatta ilerleyen dönemde nüfusta azalmaya sebep olacağı bazı düşünürler tarafından olumlu karşılanırken yaşanmakta olan gelişmeler neticesinde uygulanan sıkı nüfus politikasına karşı olan görüşler de azımsanmayacak kadar çoktur. Temel başlıklar altında bahsedilen sorunlar şunlardır:

- Yaşlanma
- Yasal evlenme olmadan çocuk yapma
- Ekonomik büyümeye olumsuz etkisi
- Kürtajın artması
- Kadın-Erkek oranındaki bozulma

Çin'de uygulanan katı denebilecek nüfus politikasının eleştirildiği diğer bir nokta ise, kadın-erkek sayısındaki dengesizliğe neden olmasıdır. Kadın-erkek sayısındaki dengesizliğin sebebi; tek çocuk yapma hakkı olan ailelerin, kültürel yapıdan dolayı erkek çocuk istemesinin yanında geleneksel yaşam tarzına göre yaşlılıkta

ebeveynlerin bakımlarını erkek çocuklar üstlendiği için erkek çocuk sahibi olmak istemeleridir. Bu nedenle gebelik döneminde çocuğun cinsiyetinin kız olduğu durumlarda kürtaja başvuru sayısının yüksek olduğu belirtilmektedir. Yılda 10 milyon düşük hapı satılmasının yanında ve yasal yollardan yapılan kürtaj sayısının da yılda 13 milyonu bulduğu belirtilmektedir. Ancak gayri resmi yollardan yapılan kürtajların sayısı ise bilinmemektedir (www.dw.de, 2015). Çin'de bazı bölgelerde 100 kadına 140 erkek düşerken, genel durum 100 kadına 120 erkektir. Başka bir deyişle erkek nüfus oranı %51,85 iken kadın nüfus oranı %48,15'tir (www.worldpopulationreview.com, 2015). Yaklaşık 10 yıl sonra evlenme çağındaki erkeklerin, kadınlardan yaklaşık 30 milyon fazla olacağı tahmin edilmektedir. Cinsiyet dengesinin bozulduğu ve insanları gayri meşru yollara sevk eden bu durum özellikle Çin olmak üzere Dünya genelindeki kadın ve erkek nüfus dengesi açısından önemli bir problemdir. Nüfus politikası ile ilgili diğer bir olumsuz görüş ise çocukların yetişme şekilleri ile ilgilidir. Kentlerde yaşayan ailelerin tek kardeş olarak yetişen çocuklarının, sosyal hayata uyum sağlamakta zorlandığı ve aşırı ilgi ile birlikte isteklerinin her zaman yerine getirilmesi bu çocukların bencil ve şımarık olmalarına neden olduğu uzmanlar tarafından belirtilmektedir.

2013 yılında, özellikle ekonomik büyümenin yavaşlaması ve yaş ortalamasının artmasından dolayı Çin'de nüfus politikasının gevşetilmesine karar verilmiştir. Bu düzenlemeye göre daha önce iki çocuk sahibi olabilmek için ebeveynlerin her ikisinin de ailelerinin tek çocuğu olması gerekirken yeni düzenleme ile ebeveynlerden birinin, ailesinin tek çocuğu olması halinde ikinci çocuğu yapabilme hakkı verilmiştir (www.bbc.com, 2013). 2015 yılında ise, daha önce gevşetilen tek çocuk yapma uygulaması tam anlamıyla ortadan kaldırılmıştır. Başka bir deyişle, 1970'lerden 2015'e kadar uygulanan politikadan nüfusun yaşlandığı gerekçesi ile İktidarda olan Komünist Partisi tarafından vazgeçilmiştir. Çinli yetkililerin yapmış olduğu açıklamalara göre Çin'de 1970'lerden günümüze ciddi bir şekilde uygulanan sıkı nüfus politikası sayesinde, nüfusun 400 milyon daha artması engellenmiştir (www.bbc.com, 2015). Nüfusun %30'unun 50 yaşın üzerinde olduğu Çin'de, böyle bir uygulamaya beklenen ve zorunlu bir uygulamadır. Bununla birlikte, tek çocuklu aile olgusunun sosyal bir modele dönüştüğü Çin'de bu gelişmenin de yaşlı nüfus, kadın-erkek eşitsizliği ve işgücünün azalması gibi problemlere çözüm olamayacağı düşünülmektedir.

Çin Nüfus ve Aile Planlaması Komisyonu Başkanı Zhang Weiqing, 21. yüzyılın ortasında Çin'deki yaşlıların sayısının dünyadaki toplam yaşlı nüfusun dörtte birini oluşturacağını ve durumun da ekonomi, sosyal yapı, kaynaklar ve çevre için büyük tehlike arz ettiğini bildirmektedir (Erol, 2005:25). Zeng ve Wang'ın (2014) yaptığı çalışmaya göre; hem yaşam süresinin yükselmesi hem de nüfus artış hızının azalmasından kaynaklı yaşlı nüfus oranının artmış olması gerçeğine yönelik, emeklilik yaşının artırılması gerektiği ve yaşlıların çalışma hayatına dahil edilmesi gerekliliği vurgulanmıştır.

6. FRANSA'DA NÜFUS POLİTİKALARI (POPULATION POLICY IN FRANCE)

Fransa, nüfusun artış hızını artırmaya çalışan ve bu yönde politikalar uygulayan birçok Avrupa ülkesinden biridir. Fransa'da uygulanan pronatalist politikalar, Dünya'da pronatalist politika uygulayan ülkelere göre en kapsamlı politika örneklerinden biridir (Hardy, 2011:78). Bilindiği gibi ülkeler, genç ve dinamik bir nesil ile kalkınmanın devamı için birçok yöntem/uygulama geliştirmektedir. Gelişmiş ülkeler arasında yer alan Fransa da ekonomik gücü sayesinde

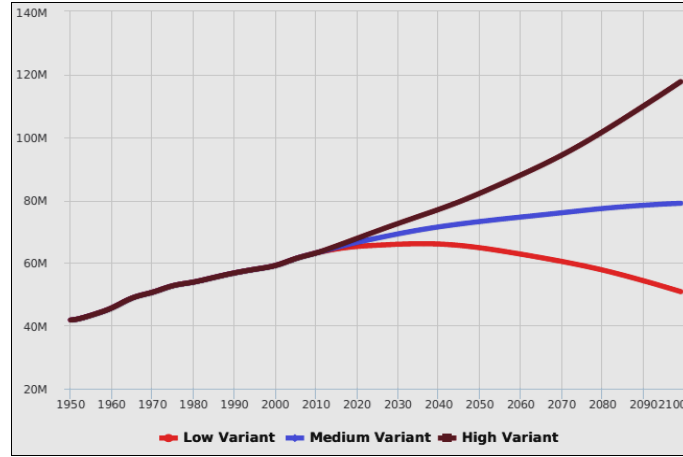
bağımlı nüfusun ihtiyaçlarını karşılayabiliyor olsa da ekonomik gelişimin devamı için kontrollü bir nüfus büyümesi amaçlamaktadır. 18. ve 19. yy'lerde büyük Sömürge İmparatorluğu'na sahip olan Fransa'nın nüfusuna bakıldığında 20.yy'a kadar artarak devam eden nüfusun I. ve II. Dünya savaşlarında düştüğü görülmektedir. II. Dünya savaşından sonra "nüfus patlaması" olarak nitelenen aşırı şekilde artan nüfus, sağlık, istihdam ve çevre konularında tartışmalara sebep olmuştur.

20. yy'in son çeyreğinde Fransa nüfusunun artış hızında azalış görülmesi ile sosyal ve ekonomik problemlerin önüne geçmek maksadıyla nüfus artış hızını artırıcı politikalara başvurulmuştur. Özellikle reklam ve kampanya faaliyetlerine ağırlık verilmiştir. Ailelerin çocuk yapmadan kaçınmalarının önüne geçmek için iş hayatında onlara yönelik esneklikler ve teşvikler geliştirilmiştir. Çocuğu olan bayanlara 4 ay ücretli izin hakkı tanınmıştır. Evlat sahibi ailelere ulaşım, konut, eğitim alanlarında teşvikler verilmektedir. Devlet tarafından "3 çocuk sahibi olun otomobiliniz bedavaya gelsin" çağrısı yapılmaktadır (www.ozgunsosyaldusunce.com, 2015). Bu kampanya ile 3 çocuğu olana bir araba alabilecek kadar destek verildiği anlatılmak istenmektedir. Bunun yanında dışarıdan işçi göçüne izin verilmektedir. Nüfus artırılması yönünden farklı bir yöntem olarak, Fransa Avrupa ülkeleri arasında en çok sığınma hakkı veren ülkedir. Fransa, doğurganlığı artırmak için, uzun süreli aile dostu kamu politikalarının yanında aile ve iş dengesini kolaylaştırmak, çocuk bakım ve aile yardımları gibi uygulamaları devam ettirmektedir (Beland, 2015:192).

Ayrıca Fransa'da ailelere çocuk yardımından eğitim, konut yardımına kadar uzanan bir konu da yardım sağlanmaktadır. Fakir ve zengin ayrımı yapılmadan her aileye tek çocuk için 320 avro, 2 çocuk için 430 avro, 3 çocuk için de 540 avro yardım verilmektedir. Verilen bu çocuk yardımları çocukların üniversite eğitiminin sonuna kadar devam etmektedir. Bunun yanında doğum yapan anneye 16 haftaya kadar ücretli izin verilmektedir (Manavbaşı, 2013:4). Fransa'nın nüfusu yaklaşık 65 (2015) milyondur. Bu nüfus ile Fransa'nın Dünya genelindeki sırası 21'dir. Dünya sıralamasında Tayland'an sonra İngiltere'den önce gelmektedir. Nüfusun dünya nüfusuna oranı ise yaklaşık %1'i kadardır. Nüfus yoğunluğu ise; kilometre kare başına yaklaşık 119 kişi düşmektedir. Doğumda beklenen yaşam süresi 82'dir. Fransa'nın nüfusunun 2050 yılında yaklaşık 72 milyon olacağı tahmin edilmektedir. Bu tahmin, doğum oranlarının aynı kalması, ölüm oranlarının azalması ve yıllık yaklaşık olarak 100.000 net göç alması halinde gerçekleşebilecektir (www.worldpopulationstatistics.com, 2015).

Grafik 4'de de görüleceği üzere nüfusun düşük seyirde devam edeceği projeksiyonlara göre Fransa nüfusu 2030'lu yıllarda düşüş eğilimine geçecektir. Fransa devletinin olmasını istemediği en kötü ihtimalin bu olması sebebiyle nüfusu artırıcı politikalara ciddi önem verilmektedir. Fransa nüfus artışı için uzun yıllardan bu yana en ciddi mücadele eden Avrupa ülkeleri arasındadır. Nüfusun mevcut/normal seyirde devam etmesi halinde büyüme oranları dengeli bir şekilde devam edeceği görülmektedir. Üçüncü projeksiyona göre; nüfus artış hızı süratle yükselmektedir. Bu son durumu Fransa'nın ulaşmak istediği hedef olarak yorumlamak yanlış olmayacaktır.

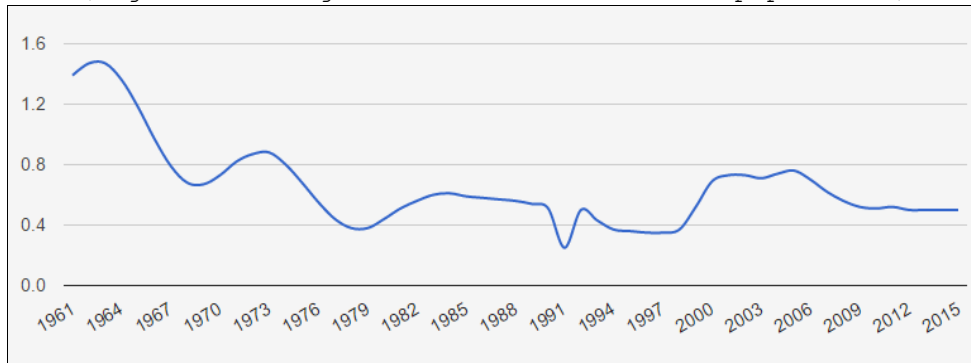
Grafik 4. Fransa'nın nüfus projeksiyonu (1950-2100)
(Figure 4. France's population projections) (1950-2100)

Kaynak: UN World Population Prospects,
www.worldpopulationreview.com, 2015.

Fransız Ulusal İstatistik ve Ekonomik Araştırmalar Enstitüsü (INSEE) tarafından yapılan araştırmayla Fransa'nın 2013 yılında, Avrupa Birliği üyeleri arasında İrlanda ile birlikte en doğurgan ülkesi olduğu da belirtilmiştir. 2010 yılında her kadına düşen çocuk oranı 2,03 iken bu oran 2012'de 2,01, 2013 yılında ise 1,99 seviyelerine düşmüştür. Ayrıca nüfusun 2000'den bu yana en düşük seviyede seyrettiği belirtilmiştir (www.dunya.com, 2014). Fransa nüfusundaki 1961-2015 yılları arasındaki büyüme oranlarına bakıldığında (Grafik 5) 1960'lı yıllarda hızlı bir düşüşün gerçekleştiği görülmektedir. 2000'li yıllarda ise kararlı bir şekilde uygulanan nüfus artırıcı politikaların neticeleri görülmektedir. Ancak 2005 yılından bu yana nüfus büyüme hızı düzenli bir düşüş eğilimindedir. 2014 yılı nüfus büyüme oranı %0.5'tir.

Grafik 5. Fransa nüfusunun büyüme oranları
(Figure 5. The growth rate of the France population)

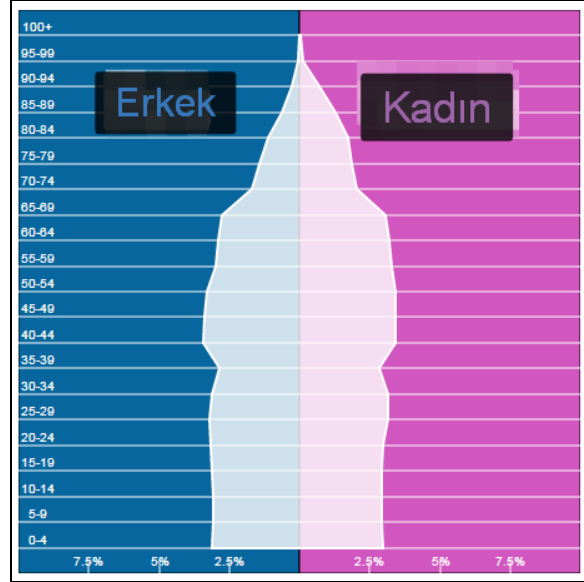

Kaynak: www.countrymeters, 2015.

Diğer Avrupa ülkeleri gibi Fransa'da yüksek göç alan cazibe merkezi ülkelerdendir. 2008 yılında yapılan araştırmaya göre göçmenlerin sayısı, Fransa nüfusunun yaklaşık %19'u yani 11.8 milyon kişi olduğu belirlenmiştir (www.worldpopulationreview.com, 2015). Nüfus artış hızı düşük olan Fransa, ihtiyacını göçmen kabul ederek karşılamaya çalışmaktadır. Mali durumu uzun vadede kötü görünen Fransa'ya göçmenlerin gelmesi ile nüfus politikası nispeten hedefine ulaşmış olacaktır. Ancak nüfusun yaşlanması ve bağımlılık oranı yükselişi devam

edecektir (Hardy, 2011:78). Fransa'nın nüfus piramidine bakıldığında (Grafik 6) Kadın (51,54) ve Erkek (48,46) nüfus oranlarında ciddi fark olmadığı görülmektedir. Bunun yanında doğumda beklenen yaşam süresinin yüksek olduğu görülmektedir. 2013 yılında doğumda beklenen yaşam süresi kadınlar için 85, erkekler için ise 78,7 olduğu açıklanmıştır.

Grafik 6. Fransa'nın nüfus piramidi
(Figure 6. France's population pyramid)

Kaynak: <http://populationpyramid.net>, 13.05.2015.

Doğum oranlarındaki düşük oran ve yaşam süresinin uzunluğu Fransa'nın bugün ekonomik gücü sayesinde hissetmediği yüksek bağımlılık oranı, hızla artan yaşlı sayısı ve azalan işgücü miktarının ortaya çıkaracağı sorunlar gelecek yıllarda Fransa'nın temel problemleri arasında yerini alacaktır. Fransa'nın 65 ve daha yukarı yaştaki nüfus oranı (%16) ile Avrupa Birliği ortalamasına yakındır. Bu ortalama ile Fransa, İrlanda (%11) ve Hollanda'dan (%13) daha fazla yaşlı nüfusa sahip iken İtalya'daki yaşlı nüfus oranı (%18) daha yüksektir. Önümüzdeki yıllarda Fransa'daki yaşlı nüfusun hızla artacağı tahmin edilmektedir. 2030 yılında nüfusun yaklaşık %25'i, 2050 yılında ise nüfusun yaklaşık %30'unun yaşlı nüfus (65 yaş ve üzeri) olacağı tahmin edilmektedir (Beland, 2015:192). Ortalama yaşam süresinin uzaması ve doğurganlık oranlarının azlığından kaynaklanan nüfustaki yüksek yaşlı oranı, yaşam kalitesinin ve refah seviyesinin devamı için emeklilik yaşının yükseltilmesini ve yaşlıların çalışmaya teşvik edilmesini zorunlu kılmaktadır (Hardy, 2011:78).

7. SONUÇ VE ÖNERİLER (CONCLUSION AND RECOMMENDATIONS)

Nüfus politikalarının amaçlanan hedeflere ulaştırabilmesi için, politikanın belirlenme aşamasından uygulanma aşamasına kadar birçok açıdan ele alınarak detaylı ve dikkatli bir şekilde planlanması gerekmektedir. Belirtildiği üzere nüfus politikaları ekonomik, sosyal ve siyasal alanlar üzerinde hem etkilidir hem de bu alanlardan etkilenmektedir. Teknoloji ve bilgi çağında artık nüfusun sayısından ziyade kalitesi veya niteliği önem taşımaktadır. Hükümetler ya da politika uygulayıcılar bu hususlara dikkat ederek ve bunlara göre nüfus politikaları belirlemeleri gerekmektedir. Nüfusa yalnızca ideolojik ve siyasal bir pencereden yaklaşılması ülke çıkarları açısından istenmeyen

durumlara sebep olacaktır. Nüfus politikası, her açıdan ele alınarak, uzun vadeli bir plan dahilinde olmalıdır. Kültür, din, eğitim, yaşam standardı ve gelir nüfusun artış ve azalışında en başta gelen etkileyici faktörlerdir. Nüfus politikaları; eğitim seviyesi ve kişi başı milli geliri yükseltecek, işsizliği düşürecek, gelir dağılımındaki adaleti sağlayacak ve tüm yaş gruplarındaki vatandaşların ihtiyaçlarını öngörüp buna göre hareket edebilecek bir nitelikte olmalıdır.

Günümüz dünyasında Fransa gibi gelişmiş ülkelerin nüfus artış hızını artırıcı politikalar uyguladığı, Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerin nüfusun niteliğini artırıcı politikalar uygulamaktan yana olduğu ve Çin gibi nüfusu çok hızlı artan ülkeler ile az gelişmiş ülkelerin ise nüfus artış hızını azaltıcı nüfus politikaları uyguladığı görülmektedir. Türkiye gelişmekte olan bir ülke olarak, son yıllarda niteliği artırma çalışmaları içerisine girmiştir. Genç kuşağın Avrupa ülkelerine göre çok iyi seviyelerde olduğu Türkiye yaklaşık 40-50 yıl sonra bu kuşağın yaşlanacağı gerçeğini görerek "fırsat penceresi"nden istifade etmelidir. Ancak maalesef mevcut eğitim seviyesi ve istihdam oranlarındaki durum Türkiye'nin bugünkü avantajlı durumdan istifade edemeden, 30-40 yıl sonra faydalanılamayan durumun zorlukları ile karşı karşıya gelecektir. Çünkü günümüzdeki genç nesil 40-50 yıl sonra tüketici konumuna gelecek ve bu kişilerin sosyal güvenlik ihtiyaçlarının karşılanması gerekecektir.

Türkiye'nin mevcut genç kuşağına yönelik katma değeri yüksek istihdam politikaları yapmanın yanında yaklaşık 30 yıl sonra hızla artacak olan yaşlı nüfusa karşı da, iş gücü piyasasına uyum sağlayabilmeleri için gerekli çalışmaları yapması gerekmektedir. Ayrıca sayısı azalarak devam eden yeni neslin de iyi bir eğitim alarak nitelikli bir şekilde yetişmesi nüfus politikasının temel amacı olmalıdır. Nüfusu artış hızı azalan Türkiye, %7,9 yaşlı nüfus (65 yaş üstü nüfus) oranı (2014) ile bugüne kadar görülen en yüksek seviyeye ulaşmıştır. Ayrıca nüfus artış hızının, en düşük olduğu yıllar olan 1940-1945'li yıllara yaklaştığını da belirtmek gerekir. Ayrıca 2050 yılında itibaren nüfusu gittikçe yaşlanacak olan Türkiye'de pronatalist politikaların uygulanmasına devam edilmelidir (Oktay, 2014:51).

Çin Devleti katı bir nüfus politikası uygulamasından dolayı, nüfus artış hızında ciddi bir azalış görülmektedir. Hatta yakın zamanda (2050) Çin'in nüfusunda azalış olması beklenmektedir. Yalnızca sayısal anlamda bakıldığında başarı olarak görülse de ortaya çıkmış/çıkacak sosyal, ekonomik problemlere bakıldığında durum görüldüğü gibi çok iç açıcı değildir. Hızla azalan bir nüfus ve hızla artan yaşlı oranı ülkede ekonomik yatırımlar ve sosyal güvenlik harcamaları açısından büyük tehlike teşkil etmektedir. Ayrıca gevşetilmiş olsa da uygulanan tek çocuk politikasının halk tarafından kabul gördüğünü söylemek zordur. Diğer taraftan ortaya çıkan kız ve erkek çocuklarının sayısındaki dengesizlik (yaklaşık 30 milyon fark) ve yaşlı ve yalnız kalan insanların durumu sosyal ve ahlaki anlamda büyük problemlere sebep olmaktadır, olacağı öngörülmektedir. Bu nedenle nüfus politikalarının belirlenmesinde özellikle sosyal faktörlerin göz ardı edilmesi, toplumsal yaşamın temelini teşkil eden ahlaki değerleri yıpratacağı gerçeğiyle, dikkat edilmesi gereken bir noktadır. Fransa pronatalist politikaların özellikle maddi yönlü argümanlarını imkanları çerçevesinde kullanmaktadır. Uygulanan politikaların özellikle son 10-20 yılda etkileri hissedilmektedir. Ancak bunun yeterli olmadığı farkında olan Fransa işgücü açığını karşılamak için diğer ülkelerden işgücü çekmeye çalışmaktadır. Ancak Almanya örneğinde görüldüğü gibi dışarıdan gelen işçilerin topluma "entegrasyonu" zor olmaktadır. İlerleyen yıllarda, ciddi bir sayıya ulaşan "ithal işçiler" toplumsal problemlerin ortaya

çıkacağına belirtileri olarak görülmektedir. Fransa maddi enstrümanlar ile pronatalist politika uygulamalarını başka şekilde de geliştirmelidir. Toplum, nüfusun belli seviyede olması gerektiğine inandırılmalı, ikna edilmeli ayrıca milli duyguların güçlü olduğu bilinen Fransa'da bu duygular ile pronatalist politikalar güçlendirilebilir. Yukarıda da bahsedildiği üzere nüfus politikaları, tek düze bir olgu olmayıp birçok faktörün bütüncül olarak ele alınması gereken politikalardır. Öncelikle nüfus politikaları halkın norm ve kültürlerine aykırı olmamalıdır. Tüm etnik sınıflar ile grupların ve tüm sosyo-ekonomik sınıfların düşünce ve önerileri alınmalıdır. Uygulanacak nüfus politikasının gerekliliği ve faydaları anlatılmalıdır. Halkın nüfus politikasını benimsemesi, kabul etmesi sağlanmalıdır (Chilman, 1973:521). Aksi halde nüfus politikalarına karşı toplumsal bir tepki veya red söz konusu olabilir. Bu nedenle nüfus politikalarının, halka çok iyi bir şekilde anlatılması ve bilinçlendirilmesi gerekmektedir. Nüfus politikalarında kullanılan yöntem veya araçlar doğru seçilmelidir. Nüfusun miktarı ve yapısı ile ilgili doğru bilgiye sahip olunmadan başarılı politikalar üretilmesi düşünülemez. Nüfus politikaları uzun dönemli politikalardır. Bilinmelidir ki, nüfus politikaları etkilerini en erken 15-20 yıl içerisinde gösterebilmektedir. Uygulanacak politikaya karar verirken bu gerçeklik göz önüne alınmalı ve bu uzun dönem içerisinde değişen siyasi iktidarların aynı hassasiyetle politikanın uygulayıcısı olması gerekmektedir.

NOT (NOTICE)

Bu makale, 1-5 Eylül 2015 tarihinde Üsküp/Makedonya'da yapılan Multidisipliner Avrasya Kongresi'nde (International Multidisciplinary Congree of Eurasia) sunulan "Nüfus Politikalarının Değerlendirilmesi: Çin, Fransa ve Türkiye Örneği" konulu bildirinin geliştirilmiş halidir.

KAYNAKLAR (REFERENCES)

- Altıncı Beş Yıllık Kalkınma Planı (Altıncı BYKP) (1990-1994) Devlet Planlama Teşkilatı, Ankara, www.kalkinma.gov.tr/Lists/Kalknma%20Planlar/Attachments/4/plan6.pdf, Erişim Tarihi: 15.06.2015.
- Başar, E., (2013). Demografiye Giriş, 2. Baskı, Gazi Kitabevi, Ankara.
- Başol, K., (1995). Demografi, 5. Baskı, Anadolu Matbaası, İzmir.
- Beland, D. and Durandal, J.V., (2013). Aging in France: Population Trends, Policy Issues, and Research Institutions, The Gerontologist Vol:53(2), 191-197.
- Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (Beşinci BYKP) (1985-1989) Devlet Planlama Teşkilatı, Ankara, <http://www.kalkinma.gov.tr/Lists/Kalknma%20Planlar/Attachments/5/plan5.pdf>, Erişim Tarihi: 15.06.2015.
- Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (Birinci BYKP) (1963-1967) Devlet Planlama Teşkilatı, Ankara, <http://www.kalkinma.gov.tr/Lists/Kalknma%20Planlar/Attachments/9/plan1.pdf>, Erişim Tarihi: 15.06.2015.
- Birleşmiş Milletler, (1994), Uluslararası Nüfus ve Kalkınma Konferansında Kabul Edilen Eylem Planı, Kahire, 5-13 Eylül.
- Chilman, C., (1973). Public Social Policy and Population Problems in the United States, Social Service Review, Vol:47(4), 511-514.
- Cohen, J E., (1996). How Many People Should Can the Earth Support?, W.W. Norton & Company, New York, (Book Rewiev)
- http://aslo.org/lo/toc/vol_41/issue_3/0578.pdf] (15.12.2014)

- Demeny, P., (2003). Population Policy: A Concise Summary, Population Council, Policy Research Division, No:173, New York, USA.
- Dokuzuncu Kalkınma Planı (Dokuzuncu KP) (2001-2005) Devlet Planlama Teşkilatı, Ankara, <http://www.kalkinma.gov.tr/Lists/Kalknma%20Planlar/Attachments/1/plan9.pdf>, Erişim Tarihi: 21.06.2015.
- Dördüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı (Dördüncü BYKP) (1979-1983) Devlet Planlama Teşkilatı, Ankara, <http://www.kalkinma.gov.tr/Lists/Kalknma%20Planlar/Attachments/6/plan4.pdf>, Erişim Tarihi: 15.06.2015.
- Erol, O., (2005). Çinli Çocuklar Kardeş İstiyor, Aksiyon Dergisi, Sayı:555, ss:25.
- Eryurt, M.A., Canpolat, Ş.B. ve Koç, İ., (2013). Türkiye’de Nüfus Politikaları: Öngörüler ve Öneriler, Anne İdaresi Dergisi, Cilt 46:4, 129-156, Aralık 2013.
- Gini, C., (1950). Nüfus Siyasetinin İlmî Esasları (Çeviren: Hakkı Mahir Durukan), Ankara.
- Güriz, A., (1975). Türkiye’de Nüfus Politikaları ve Hukuk Düzeni (Kalsör No:10-5), Sevinç Matbaası, Ankara.
- Hardy, D.M., (2011). Comparative Population Policy, B.A. Report Presented to the Faculty of the Graduate School of The University of Texas at Austin in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree of Master of Public Affairs, The University of Texas at Austin.
- İkinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (İkinci BYKP) (1968-1972) Devlet Planlama Teşkilatı, Ankara
- <http://www.kalkinma.gov.tr/Lists/Kalknma%20Planlar/Attachments/8/plan2.pdf>, Erişim Tarihi: 15.06.2015.
- Li, S., (1989). China’s population policy: A model of a constant stream of births, Population Research and Policy Review, Academic Publishers, Sayı:8, ss:279-300, Printed in the Netherlands.
- Manavbaşı, N.D., (2013). “Kariyer mi çocuk mu” ikilemine teşvik formülü, Aksiyon Dergisi, sayı:959.
- Marshall, E.A., (2015). Population Projections and Demographic Knowledge in France and Great Britain in the Postwar Period, Population and Development Review, 41(2):271-300.
- Oktay, E.Y., (2014). Türkiye’de Cumhuriyet’in İlanından Günümüze Uygulanan Nüfus Politikaları, Yalova Sosyal Bilimler Dergisi, Sayı:7, ss:31-51, Ekim.
- Sarsılmaz, M., (2003). Nüfus ve Ekonomik Gelişme İlişkisi Türkiye Örneği (1938-1999) Karadeniz Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İktisat Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Trabzon.
- Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (2001-2005) DPT, Ankara, <http://www.kalkinma.gov.tr/Lists/Kalknma%20Planlar/Attachments/2/plan8.pdf>, Erişim Tarihi: 21.06.2015.
- Şahin, S., (2010). Geçmiş Günümüz ve Gelecekte Nüfus Gerçeği, 2. Baskı, Gazi Kitabevi, Ankara.
- TEITELBAUM, M.S., (1975). Nüfus Sorunu Karşısında Çeşitli Ülke Uygulamaları, Ekonomik ve Sosyal Etüdler Konferansı Heyeti, Seminer Tebliğler 11-13 Kasım 1974, Çeltat Matbaacılık, İstanbul.
- Tuncer, B., (1975). Türkiye İçin Bir Nüfus Politikası Üzerine Düşünce ve Öneriler, Ekonomik ve Sosyal Etüdler Konferans Heyeti,

- Dünyada ve Türkiye'de Nüfus Sorunları Semineri, 11-13 Kasım 1975, Harbiye, İstanbul, Çeltat Yayıncılık.
- Üçüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı (Üçüncü BYKP) (1973-1977) DPT, Ankara,
<http://www.kalkinma.gov.tr/Lists/Kalknma%20Planlar/Attachments/7/plan3.pdf>, Erişim Tarihi: 15.06.201.
 - Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (Yedinci BYKP) (1996-2000) Devlet Planlama Teşkilatı, Ankara,
<http://www.kalkinma.gov.tr/Lists/Kalknma%20Planlar/Attachments/3/plan7.pdf>, Erişim Tarihi: 21.06.2015.
 - Yüksel, Y., (2007). Türkiye'de Demografik Geçiş Süreci ve Sosyal Politikalar, Planlama Uzmanlık Tezi, Devlet Planlama Teşkilatı, Yayın no: DPT: 2732, Ankara.
 - Zeng, Y. and Wang, Z., (2014). A Policy Analysis on Challenges and Opportunities of Population/Household Aging in China, Population Ageing, No:7, pp:255-281.
 - <http://worldpopulationreview.com/countries/france-population/>, (Erişim Tarihi:12.05.2015).
 - <http://worldpopulationreview.com/countries/france-population/>, (Erişim Tarihi:14.05.2015).
 - <http://www.worldpopulationstatistics.com/population-of-france-2014/>, (Erişim Tarihi: 14.05.2015).
 - http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/turkiye/91781/Cin_de_yaslanan_nufus_icin_genelge_yayimlandi.html, Erişim Tarihi: 08.07.2014.
 - http://www.cinkultur.com/CIN_HAKKINDA/Cin_Nufusu/Nufus_Yapisi-128.htmlNüfus Yapısı, (Erişim Tarihi:25-12-2010).
 - <http://worldpopulationreview.com/countries/china-population/>, (Erişim Tarihi: 06.05.2015).
 - http://www.akparti.org.tr/site/haber/42083/3-cocuk-soylemi-stratejik-bir-bakis-acisidir_baskanliklar, (Erişim Tarihi: 10.06.2015).
 - http://www.kadininstatusu.gov.tr/upload/kadininstatusu.gov.tr/mce/eski_site/Pdf/ekonomi.pdf, (Erişim Tarihi:12.04.2013).
 - http://www.bbc.com/turkce/haberler/2013/12/131228_cin_tek_cocuk, (Erişim Tarihi: 28.12.2013).
 - <http://www.worldometers.info/world-population/china-population/>, (Erişim Tarihi: 07.05.2015).
 - <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=13458>, (Erişim Tarihi: 11.07.2013).
 - <http://www.bbc.co.uk>, (Erişim Tarihi: 01.12.2013).
 - <http://cingundeminden.blogspot.com.tr/2014/01/cinde-nufus-planlamasi-ve-tek-cocuk.html>, (Erişim Tarihi: 28.01.2015).
 - <http://www.dunya.com>, (Erişim Tarihi: 15.01.2014).
 - <http://www.dw.de>, (Erişim Tarihi: 06.05.2015).
 - <http://www.cinkultur.com>, (Erişim Tarihi: 07.05.2015).
 - <http://populationpyramid.net/france/2015/>, (Erişim Tarihi: 13.05.2015).
 - <http://countrysometers.info/en/France>, (Erişim Tarihi: 14.05.2015).
 - <http://data.worldbank.org/country/france>, (Erişim Tarihi: 14.05.2015).
 - <http://www.ozgunsosyaldusunce.com>, (Erişim Tarihi: 14.05.2015).
 - <http://esa.un.org/unpd/wpp/>, (Erişim Tarihi: 10.10.2015).